

Hőmérsékleti sugárzás, infra-diagnosztika, polarizáció.

Schay Gusztáv.

Hőmérsékleti sugárzás

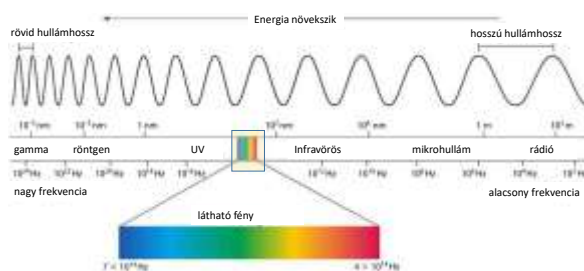

Vörösen izzó....

Forró objektumok („testek”) fényt bocsátanak ki.

Esetleg ez általános?

Mi a fénynek csak nagyon kis részét látjuk!
Ezen kívüli tartomány is mind fény, csak mi különböző neveket adunk neki.

Minden test fényt bocsát ki, ha hőmérséklete 0°K-nél nagyobb.

Ezt hőmérsékleti sugárzásnak hívjuk.

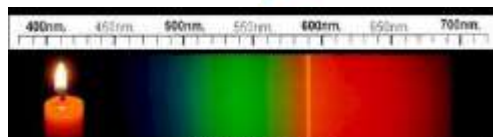
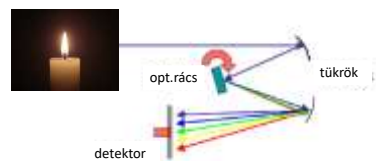
De a fény frekvenciája nagyon különböző lehet ez egyes esetekben!

Forrása: az anyagban levő atomok, molekulák, melyekben töltések vannak.
Alapozó Fizika: gyorsuló töltések elektromágneses teret keltenek.

Ez pontosan ki is számolható, de persze NEM vizsgáltaanyag ☹

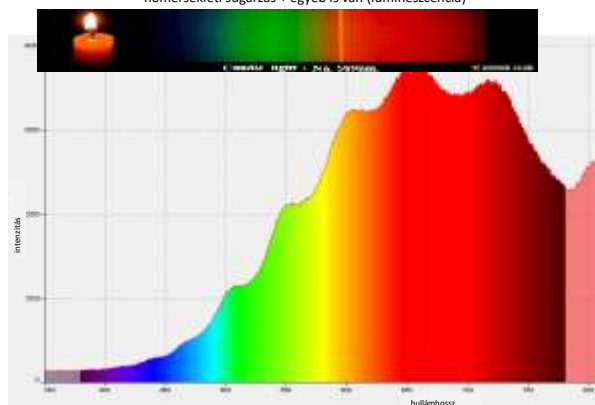
$$E_{\text{rad}}(r,t) = -[1/(4\pi\epsilon_0)] * \left[\frac{a}{(c^2 r)} \right] * a_{\text{pers}}(t - r/c)$$

↑ töltés   ↑ gyorsulás   ↑ fénysebesség: $3 \cdot 10^8$ m/s

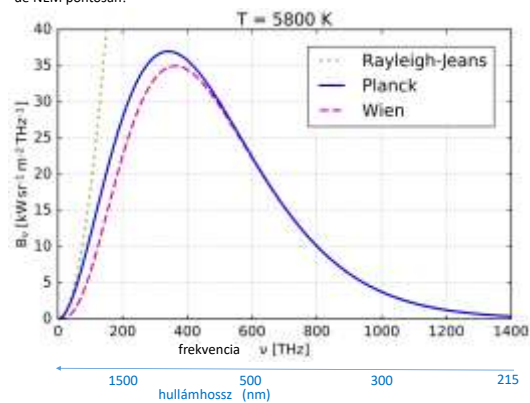

gyertya lángja + Na 589nm-es vonala

gyertyaláng emissziós spektruma
hőmérsékleti sugárzás + egyéb is van (lumineszcencia)

Klasszikus fizikai számolásokkal viszonylag közel lehet jutni elméletileg is a görbe alakjához, de NEM pontosan!

Max Planck (~ 1900)

Planck számolta ki az emissziós spektrum PONTOS alakját. Ehhez viszont fel kellett tételeznie hogy a fényben az energia adagokban terjed. Ezt Einstein később fotonnak nevezte el. Az elemi energiaadag Planck számolása szerint arányos a frekvenciával. (hf)

$$E_n = nhf$$

↙ egész szám   ↘ vibrációs frekvencia

En az n db foton energiája.

Ezzel Planck visszakapta a kísérleti görbe alakját

$$\rho(f, T) df = \frac{8\pi V f^2 df}{c^2} \frac{hf}{e^{hf/kT} - 1}$$

NEHOGY valaki megtanulja a képletet!

Gustav Kirchhoff (1824-1887)

Ha egy test jól nyeli el a sugárzást, akkor jó hatékonysággal is világít.

Igy aztán a legjobb fényforrás (hőmérsékleti sugárzó!) az ami teljesen fekete.

$$\alpha = \frac{J_{\text{absz}}}{J_{\text{össz}}}$$

abszorpciós tényező

n.B.: $A = \lg(I_0/I_t)$
abszorbancia

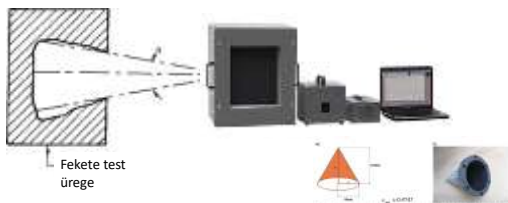
M: kisugárzott felületi teljesítmény (W/m^2)

Kirchhoff törvény: M/α állandó.

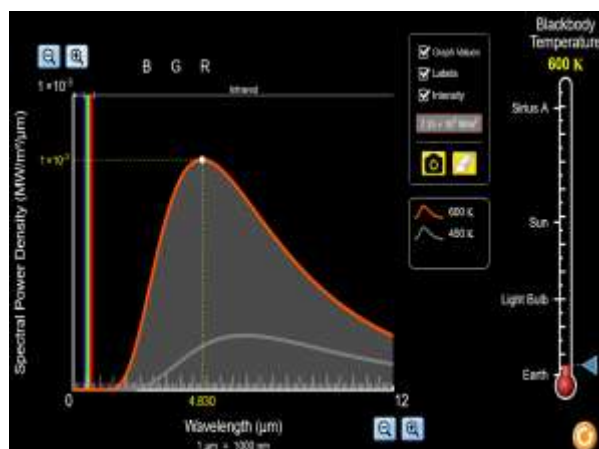
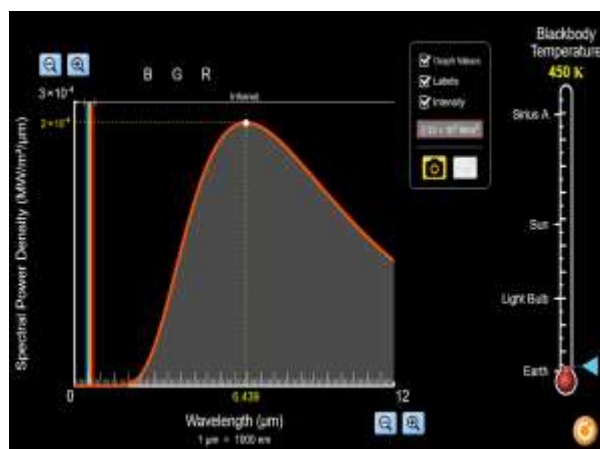
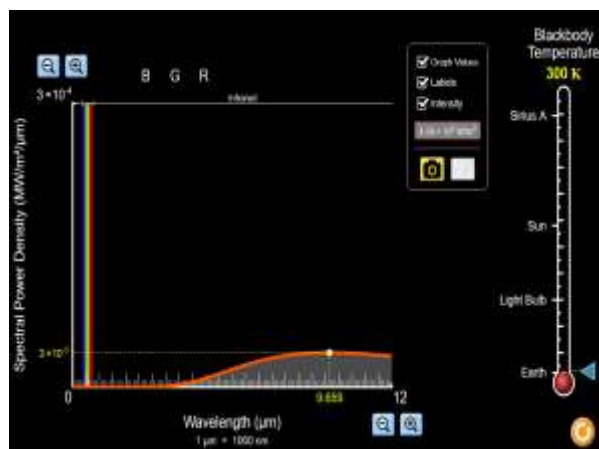
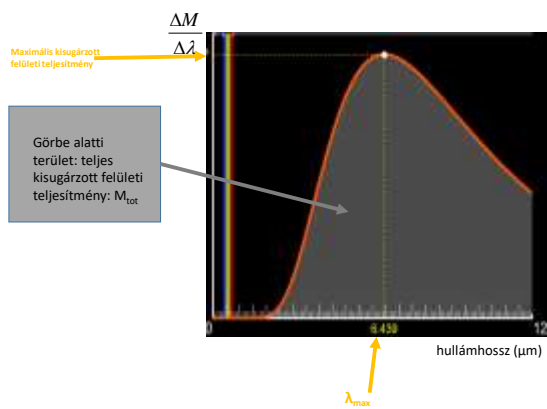
Tehát abszolút fekete testre $\alpha=1$, azaz $M=M_{\text{max}}$

Abszolút fekete test : $\alpha=1$

Az abszolút fekete testet nem könnyű megcsinálni...

M és α frekvencia (avagy hullámhossz) függő!
spektrális kisugárzott felületi teljesítmény M_λ és spektrális abszorpciós tényező α_λ

Két híres törvény van:

Wien féle eltolódási törvény
 $\lambda_{\max} \cdot T = 2.898 \cdot 10^{-6} \text{ K} \cdot \text{nm}$ (Wien-féle állandó)

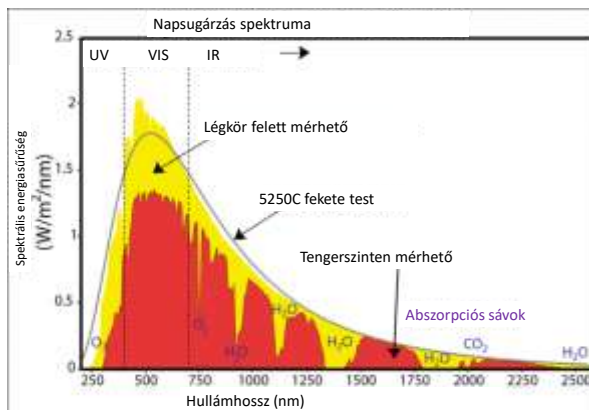
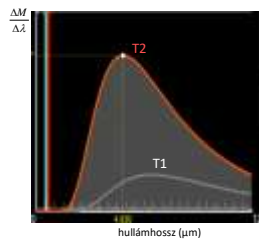
Stephan-Boltzmann törvény
 $M_{\text{tot}} = \sigma \cdot T^4$

$$\sigma = 5.7 \times 10^{-8} \left[\frac{\text{W}}{\text{m}^2 \text{K}^4} \right]$$

$$\frac{\Delta M}{\Delta \lambda} = \sigma (T_{\text{test}}^4 - T_{\text{környezet}}^4)$$

$\uparrow$ W/m^2 ! $\downarrow$ K

Tisztán sugárzással is beállhat hőmérsékleti egyensúly

2 m² bőrfelületre, átlagos felnőtt, szobahőmérsékletű környezet

- Sugárzás → ≈ 100W
- hővezetés → ≤ 1W
- konvekció → ≈ 10W
- izzadás → ≈ 10W

A metabolikus ráta (2000kcal/nap = 9MJ/nap) nagy részét a sugárzási veszteség teszi ki.

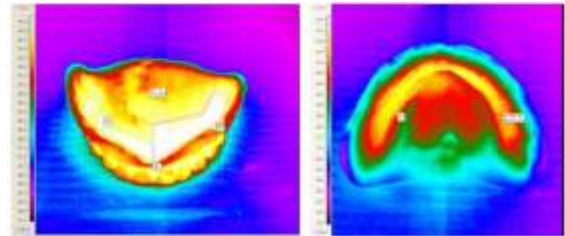
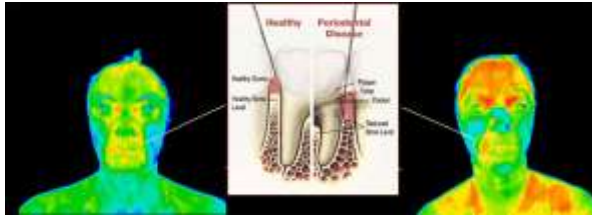
Stephan-Boltzmann tv.
 $M_{\text{tot}} = \sigma \cdot T^4$
 $\sigma = 5.7 \times 10^{-8} \left[\frac{\text{W}}{\text{m}^2 \text{K}^4} \right]$

Wien féle eltolódási tv.
 $\lambda_{\max} \cdot T = 2.898 \cdot 10^{-6} \text{ K} \cdot \text{nm}$
Bőrfelszínre $\lambda_{\max} = 7 \dots 15 \mu\text{m}$

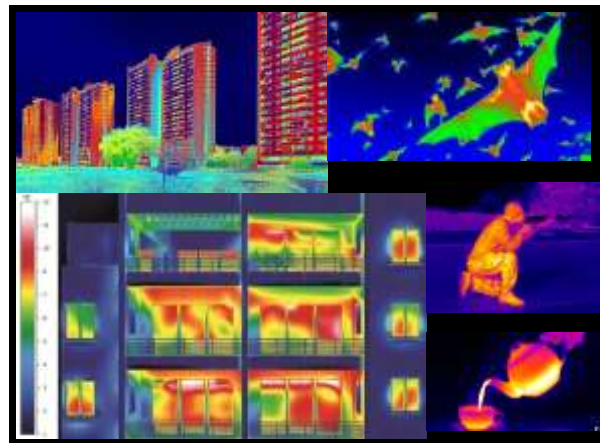
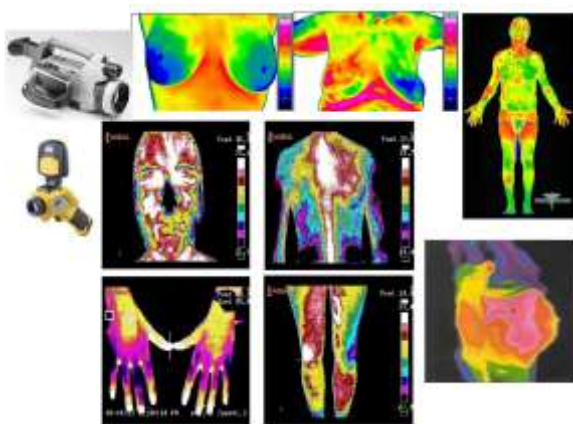
Infravörös érzékelés, és hőmérsékletmérés nagyon érzékeny

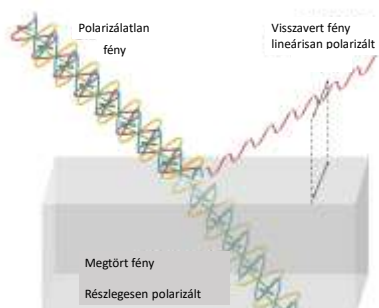
emelkedett metabolizmus érzékenyen kimutatható
(gyulladás, rák stb)

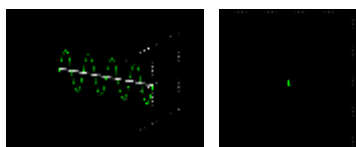
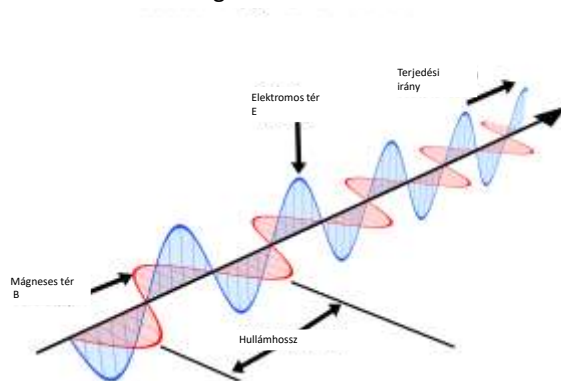
Thermograms of the denture after its removal from the oral cavity

Polarizáció

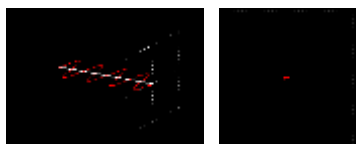
Elektromágneses hullám

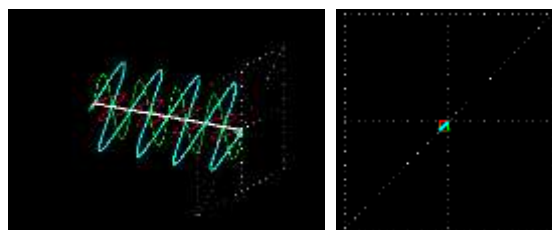
Általában csak az E-teret rajzoljuk be, DE mindig odaképzeli a mágneses teret is!

A polarizációs irány az elektromos tér (E) vektor iránya (azaz az E-vel párhuzamos egyenes)

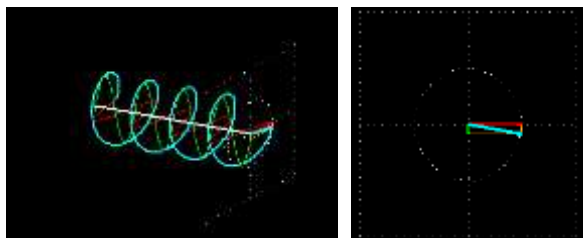
Lineárisan polrizált fény: csak egy adott irányba mutató polarizációja van.

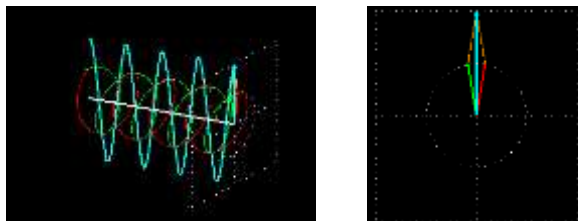
<https://cddemo.szialab.org/>

Szuperpozíció elve: az E-vektorok összeadhatók minden pontban, az **eredő E-vektor megszerkeszthető mint vektorok összege.**

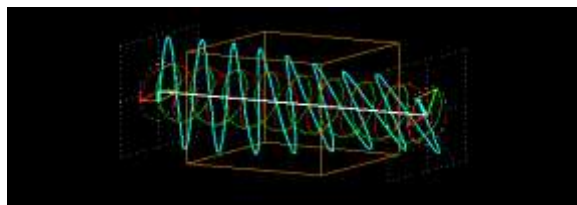

Cirkulárisan polarizált fény kieleverhető két merőleges lineárisan polarizált fényből, ha a két hullám fázisban egymáshoz képest el van tolva.

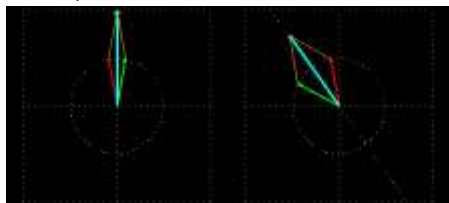

De a lineárisan polarizált fény is kieleverhető két cirkulárisan polarizált fényből.

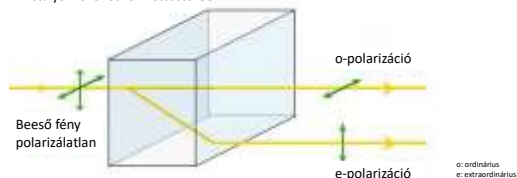
Játék a vektorokkal ☺

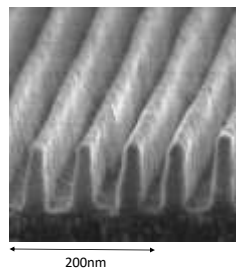
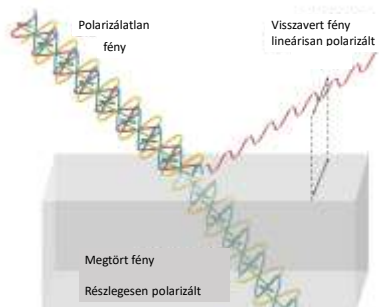
Királis molekuláknak kétfajta törésmutatójuk is van: $n_{\text{jobb}} \neq n_{\text{bal}}$ **cirkuláris kettőtörés**
Ez a polarizációs irány elfordulását okozza.

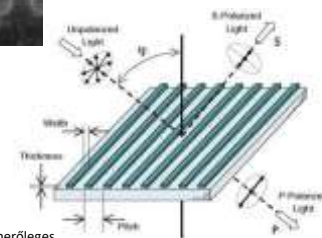
Kristályok is lehetnek kettőtörőek

Polarizáció reflexióval (Brewster-szög)

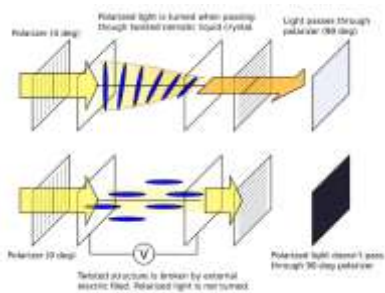

Dróthálós polarizátor
(nanotechnológia)

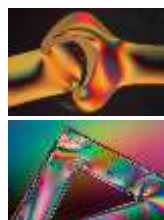
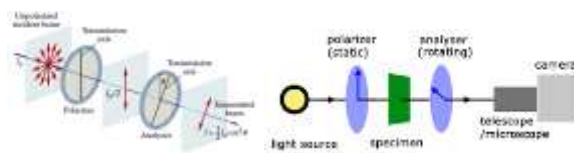

p: parallel, s: senkrech az az merőleges

LCD: Liquid Crystal Display: folyadékkristályos kijelző

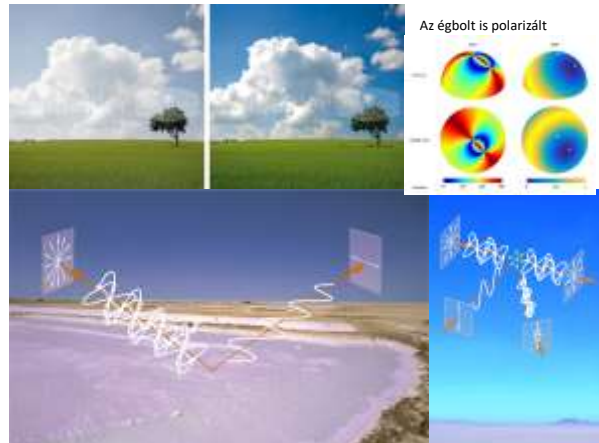
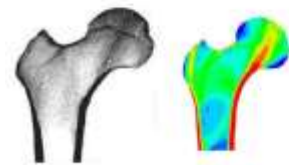
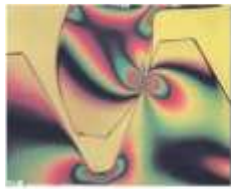

Van ám ebből színes is!

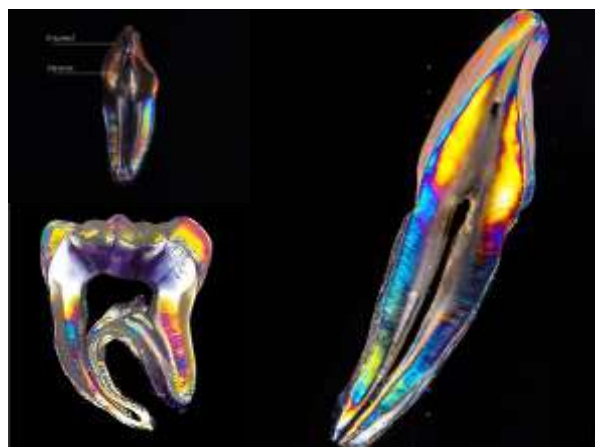

Polarizációs mechanikai feszültségmérés

Az égbolt is polarizált

Polarizációs fogászati fényképezés

Fogpótlások színegyeztetése

